

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ústí nad Labem - pobočka v Liberci rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Milady Sedláčkové a soudkyň JUDr. Jarmily Potužákové a JUDr. Jitky Kalfeřtové ve věci žalobce **Město Chrastava**, náměstí 1.máje 1, Chrastava, IČ 00262871, právně zastoupeného Mgr. Martinem Vondroušem, advokátem, Chrastavská 30, Liberec, proti žalovanému **Integra Liberec a.s.**, Hrádecká 156, Liberec 33, právně zastoupenému JUDr. Miroslavem Dongresem, advokátem, 28.října 2073/31, Jablonec nad Nisou, **o zaplacení 17.621.150,- Kč s příslušenstvím, t a k t o :**

I. Rozsudek okresního soudu se potvrzuje.

II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů.

O d ů v o d n ě n í :

Žalobce se žalobou podanou dne 23.12.2003 domáhal proti žalovanému zaplacení částky 17.621.150,- Kč jako smluvní pokuty z důvodu prodlení žalovaného, jakožto zhotovitele stavební akce - Splašková kanalizace a přípojky Chrastava. Dílo mělo být započato do 4 měsíců od předání staveniště (tedy od 2. června 2000) a dokončeno do 2.10.2000. Pro případ prodlení byla v čl. 6.7. smlouvy o dílo sjednána smluvní pokuta ve výši 0,3% denně z ceny díla, které bylo dokončeno a předáno až 18.7.2001. K uvedené smlouvě byl vypracován dodatek č. 1, na jehož základě byl předmět díla rozšířen o 3 další akce, a to vybudování dešťové kanalizace v Revoluční ulici s termínem dokončení 30.11.2000, oprava místní komunikace v Revoluční (chodník) s termínem dokončení do 31.12.2000 a odvodnění Liberecké ulice v Chrastavě s termínem dokončení do 30.6.2001. Dodatek rovněž upravoval smluvní pokuty pro případné prodlení zhotovitele s plněním termínů dle těchto dodatků. Přesto bylo dílo předáno až dne 18.7.2001, včetně všech dodatečně sjednaných stavebních prací, avšak s vadami a nedodělkami. Za prodlení žalobce se zhotovením

původního díla - Splaškové kanalizace a přípojky Chrastava vyúčtoval žalobce žalovanému smluvní pokutu podle smlouvy z ceny díla ve výši 11.015.015,- Kč za prodlení trvající 228 dní při denní výši smluvní pokuty odvozené z doby prodlení a ceny díla 33.045,- Kč. Rovněž za práce dle dodatku č. 1 vyúčtoval žalobce smluvní pokutu ve výši 1.610.190,- Kč za nedodržení termínu akce „Odvodnění Liberecké ulice“, jež bylo předáno na místo 30.6.2001 až 18.7.2001, za prodlení se zhotovením „Dešťové kanalizace v Revoluční ulici“ s termínem dokončení 30.11.2000 a předání k 18.7.2001 vyúčtoval žalobce smluvní pokutu ve výši 893.100,- Kč a za prodlení s úpravami „Místní komunikace Revoluční“, jež měly být dokončeny do 30.12.2000 a předány 18.7.2001 smluvní pokutu 611.622,- Kč. Ve všech těchto 3 případech byla sjednána jako ve smlouvě o dílo smluvní pokuta 0,3% denně z ceny díla za každý započatý den prodlení.

Žalobce dále vyúčtoval žalovanému smluvní pokuty za prodlení s odstraňováním vad díla, sankcionované smluvní pokutou ve výši 1.000,- Kč za každou neodstraněnou vadu či nedodělek a každý započatý den prodlení. Termíny odstranění vad byly sjednány do 31.7.2001 a 31.10.2001, když se jednalo celkem o 8 vad. Další 2 byly dodatečně zjištěny a uplatněny v lednu 2002 s termínem odstranění do 23.3.2002. Žalovaný vady neodstraňoval, ač byl opakovaně upomínán, dopisem z prosince 2002 sdělil, že odstraní vady až dokončí jiná rozpracovaná stavební díla na jaře 2003, vady a nedodělky byly odstraněny až dne 4.8.2004. Vady a nedodělky zjištěné předávacím protokolem ze dne 18.7.2001, měly být odstraněny do 31.7.2001, další 4 vady do 31.10.2001 a zbylé 2 vady vytknuté reklamačním dopisem z 23.1.2002 do 23.3.2002. K odstranění všech vad a nedodělků došlo až 4.8.2003. Žalobce propočítal podle doby prodlení a výše smluvní pokuty 1.000,- Kč denně celkovou výši této smluvní pokuty za prodlení s odstraněním vad a nedodělků v částce 6.494.000,- Kč.

Žalovaný navrhl v odporu proti vydanému platebnímu rozkazu zamítnutí žaloby, tedy požadavku žalobce na majetkové sankce s obranou, že dílo nemohl předat ve smluvně dohodnutých termínech, protože v průběhu jeho provádění prakticky od samého počátku vycházely najevo různé komplikace, potřeba dalších prací, které většinou pouze na základě požadavků uvedených ve stavebním denníku prováděl, které stavbu protahovaly, upozorňoval, že nemohl být dodržen termín splnění díla podle první smlouvy o dílo, když dodatkem, který byl uzavřen krátce po tomto termínu byly sjednány další stavební práce. Se zřetelem k výši smluvní pokuty požadoval použití moderace ze strany soudu.

Napadeným rozsudkem okresní soud výrokem I. rozhodl, že žalovaný je povinen zaplatit žalobci částku 7.280.046,- Kč a to do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku. Výrokem II. žalobu co do požadavku na zaplacení částky 10.341.104,- Kč zamítl. Výrokem III. rozhodl, že žalovaný je povinen zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení k rukám právního zástupce žalobce částku 924.852,50 Kč a to do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku. Výrokem IV. stanovil, že žalobce je povinen zaplatit státu – České republice na účet Okresního soudu v Liberci na nákladech řízení částku 9.977,50 Kč a to do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku. Výrokem V. rozhodl, že žalovaný je povinen zaplatit státu – České republice na účet Okresního soudu v Liberci na nákladech řízení částku 19.977,50 Kč a to do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Okresní soud považoval za nesporné mezi stranami datum uzavření smlouvy o dílo, a to původní smlouvy dne 10.5.2000, termín předání staveniště a počátek započetí díla 2. června 2000 s termínem dokončení do 2.10.2000, tedy obsah smlouvy o dílo včetně jejího předmětu, rozsahu díla, druh a výši majetkových sankcí a stejně tak termín, kdy došlo k předání díla včetně dodatku dne 18.7.2001.

Se zřetelem na námitky žalovaného okresní soud ustanovil znalce, který měl s přihlédnutím k projektové dokumentaci, technickým zprávám a stavebním deníkům určit termín, ve kterém by dílo mělo být reálně dokončeno vzhledem ke všem požadovaným a prováděným vícepracem. V podaném znaleckém posudku vzal znalec v úvahu požadavky žalobce na provádění víceprací, vznesených až po termínu sjednaném pro dokončení díla i investorovu nepřípravenost, nedostatky při zaměření podzemních inženýrských sítí a uzavřel, že dobrou skutečně potřebnou pro provedení díla odpovídajícího původní projektové dokumentaci pro stavební povolení i celkové připravenosti stavby a požadavkům objednatele na vícepráce mělo být dílo dokončeno do 30.6.2001. Znalec konstatoval, že prodlení bylo zaviněno oběma smluvními stranami pro nedostatečné podklady celé akce i ze strany objednatele díla, avšak nebyl schopen přesně určit odpovídající míru zavinění každé ze stran na prodlení.

Okresní soud vycházel z termínu stanoveném znalcem o dokončení díla dne 18.7.2001 a k tomuto datu propočítal celkovou výši smluvní pokuty za prodlení s provedením díla, odpovídajícím 17 dnů prodlení a sjednané smluvní pokutě ve výši 0,3% denně z ceny díla (11.015.015,- Kč) za každý den prodlení v částce 561.765,- Kč. Obdobně postupoval při výpočtu prodlení s díly dle dodatku č. 1, ohledně kterých byla sjednána stejná výše smluvní pokuty (0,3% denně z ceny díla a den prodlení). Součet smluvních pokut za prodlení s plněním původního díla a děl dle dodatku představoval částku 786.046,- Kč.

Okresní soud ke snížení smluvní pokuty ve smyslu ust. § 301 obch. zák. nepřistoupil se zřetelem k celkové situaci stavby a všech okolností souvisejících s uzavřením smlouvy se závěrem, že moderací smluvní pokuty by zasáhl do podmínek veřejné zakázky, když hodnotící komisí žalobce byl vybrán vítěz z celkem 9 přihlášených soutěžitelů po přihlédnutí k váze jednotlivých kritérií, jež měly nabídky splňovat týkající se předmětu, ceny a provádění díla včetně platebních podmínek, podmínek předání a převzetí díla nabízených smluvních pokut rozsahem poskytnutých záruk včetně způsobu odstraňování vad v záruční době. Uzavřel, že obsah smlouvy o dílo včetně jednotlivých podmínek k vypracování smluvních pokut nabídl žalobci sám žalovaný a výše smluvních pokut se odvíjela od pozdního předání díla a pozdního odstraňování vad a nedodělků.

Z výsledku svědků, a to zaměstnanců investičního odboru Města Chrastavy zjistil, že se na stavbě od jejího počátku vyskytovala potřeba provádění dalších víceprací zaznamenávaných do stavebního deníku, které nešly uskutečňovat podle projektové dokumentace a byly upřesňovány až na stavbě. Jejich počet, charakter a význam byla zjišťována okresním soudem ze stavebního deníku.

Okresní soud posuzoval rovněž správnost výpočtu žalobce ohledně smluvní pokuty za odstranění vad díla a nedodělků, kterou podle předávacího protokolu díla s termíny odstranění vytyčených vad vyčíslil na částku 6.494.000,- Kč.

Žalobce v odvolání podaném do výroku II. rozsudku namítá, že okresní soud dospěl na základě podaných důkazů k nesprávným skutkovým zjištěním minimálně do částky 10.341.104,- Kč. Odkazuje na provedené dokazování, kdy bylo jednoznačně prokázáno, že došlo k prodlení s plněním díla ze strany žalovaného. Odkazuje na uzavření smlouvy o dílo ze dne 10.5.2000 včetně dodatku č. 1 ze dne 31.10.2000, k jehož vyhotovení došlo na základě požadavku žalovaného. Ztotožňuje se se závěrem okresního soudu, že k úplnému předání díla došlo až dne 18.7.2001 a se závěrem týkajícím se smluvní pokuty ohledně vad a nedodělků. Ohledně nároku na zaplacení částky 11.127.150,- Kč uvádí, že okresní soud provedl veškeré dokazování a učinil správné závěry, avšak nesouhlasí s hodnocením znaleckého posudku vypracovaném Ing. Petrem Plichtou. Argumentuje tím, že znalec v posudku uzavřel, že rozsah provedených víceprací by neměl přesáhnout 40 dnů a tak, že by dílo včetně dodatkových víceprací mělo být dokončeno do 30.6.2001. Odkazuje na přesně specifikované termíny pro řádné předání díla bez vad a nedodělků dle smlouvy o dílo resp. dodatku. Vyjadřuje se k tomu, že dodatkem č. 1 nedošlo ke změně celkového termínu dokončení díla, které mělo být dokončeno do 4 měsíců ode dne započetí plnění, tedy zakázka měla být realizována do 2.10.2000. K otázce realizace víceprací žalobce namítá, že okresní soud nezohlednil, že žalovaný uhradil žalobci nad rámec původně sjednaného plnění částku přesahující 2.500.000,- Kč, neboť původně sjednané plnění ve výši 15.412.486,- Kč bylo nakonec realizováno v dodávce za částku 18.297.646,90 Kč. Namítá, že okresní soud nesprávně hodnotil závěry znaleckého posudku ohledně provádění víceprací, neboť vícepráce byly zjišťovány a realizovány od započetí díla a žalovaným proto měly být využity externí zdroje, případně měl žalovaný požádat žalobce o prodloužení termínu plnění smlouvy, což neučinil. Dále se vyjadřuje k jednotlivým ústupkům z jeho strany při podání žaloby, nedostatečně zohledněným okresním soudem. Odkazuje na čl. V. odst. 5.1. smlouvy, kdy dílo mělo být dokončeno do 2.6.2000, žalobce však nevyužil možnosti od smlouvy odstoupit dle čl. V. odst. 5.2. smlouvy, a že smluvní pokutu z jednotlivých dílčích plnění nepožadoval v plné výši (v rozsahu celkové ceny díla), jak je sjednáno ve smlouvě o dílo, ale pouze v rozsahu jednotlivých dílčích plnění. Další ústupek spatřuje odvolatel v tom, že ani předání díla ze dne 18.7.2001 nebylo prokázáno hodnověrným způsobem, že by součástí předávacího protokolu byly i listiny a doklady, s nimiž smlouva o dílo spojovala řádné předání díla objednateli. Uvádí, že dílo nebylo k 18.7.2001 provedeno bez vad a nedodělků, když ke kompletnímu předání díla bez vad a nedodělků došlo až dne 4.8.2003. S odkazem na znalecký posudek žalobce žádá přehodnocení rozsudku okresního soudu v jeho zamítavého výroku. Dle názoru odvolatele moderace ve prospěch žalovaného není možná, neboť by tím bylo nepřímě zasaženo do provedeného výběrového řízení, kdy to byl sám žalobce (správně žalovaný), který navrhl smluvní pokutu, a tímto získal první místo v rámci výběrového řízení. Odvolatel uvádí, že pokud by bylo žalovaným řádně dílo prováděno, potřeba víceprací by se projevila dříve a k prodlení žalovaného by nemuselo dojít v takovém rozsahu. Navrhuje, aby odvolací soud rozsudek okresního soudu ve výroku II. zrušil a sám ve věci rozhodl tak, že bude žalobě i v tomto rozsahu vyhověno, příp. aby řízení ohledně daného nároku vrátil okresnímu soudu k novému projednání a rozhodnutí ve věci.

Žalovaný ve svém odvolání podaném do výroků I., III. a V. namítá, že okresní soud nepřihlédl k námitce možné absolutní neplatnosti smlouvy pro rozpor se zákonem o zadávání veřejných zakázek či nemožnosti plnění pro dodatečně požadované práce a změny díla. Namítá, že se okresní soud vůbec nezabýval námitkami výkonu práva na smluvní pokutu v rozporu s dobrými mravy žalobcem, pro dodatečné požadavky žalobce, charakter díla, klimatické podmínky, výrobní kapacitu zhotovitele a subdodavatelů, tedy důvody prodlení a nemožnost plnění na straně zhotovitele. Argumentuje tím, že s ohledem na změny díla a vícepráce musel dodat dílo úplně jiného rozsahu než předpokládal při uzavření smlouvy. Namítá, že soud nezohlednil, že žalobce byl sám v prodlení s placením díla a nezabýval se námitkou žalovaného k žalobcem tvrzené existenci vad s poukazem na jejich označení v příslušných listinách. Dovozuje, že rozsah požadovaných změn a víceprací mohl být důvodem pro rozpor zakázky se zákonem o zadávání veřejných zakázek. Zásadně nesouhlasí s tím, že soud vztahoval výši smluvní pokuty k podmínkám veřejné soutěže, když hodnocení výše smluvní pokuty jako hodnoceného kritéria je protizákonné, neboť smluvní pokuta slouží k zajištění smluvní povinnosti. Vyjadřuje se k tomu, že jako soutěžitel uvedl smluvní pokutu na jemu známý rozsah díla a předpokládaný termín plnění a jen tento návrh mohl vyjadřovat jeho vůli. Ačkoli se snažil vyhovět požadavkům žalobce, nyní je mu vyúčtováno penále ve výši rovnající se ceně díla včetně rozšíření. Dle jeho názoru okresní soud chybně rozhodl i o nákladech řízení, když vyžádání znaleckého posudku nemůže jít k tíži žalovaného. Aplikace ust. § 142 odst. 3 o.s.ř. není namístě, neboť žalobce by měl nést důsledky svého částečného neúspěchu ve věci. Dále žalovaný doplňuje své odvolání shodně se závěrečným návrhem ze dne 28.5.2009 (č.l. 180 spisu).

Žalovaný proto dále namítá, že znaleckým posudkem bylo prokázáno, že nebyl v prodlení s plněním díla, z důvodů na straně objednatele, případně pro objektivní nemožnost plnění. S odkazem na závěr znalce se vyjadřuje k tomu, že konečný termín díla byl dohodou účastníků posunut nejdříve k 30.6.2001, co do částky 9.516.960,- Kč je proto žaloba nedůvodná.

Shodně se vyjadřuje i k nároku na smluvní pokutu za dodatková díla, neshledává tedy po právu ani smluvní pokutu ve výši 1.610.190,- Kč. Odkazuje na zápis o předání a převzetí díla ze dne 18.7.2001 s tím, že termín dokončení prací byl upraven dodatkem smlouvy vzhledem k vícepracím, které byly ozřejměny v průběhu stavebních prací, kdy v zápisech je uvedeno datum ukončení prací na 06 2001. Nebyl v prodlení s plněním díla, neboť dle pokynů žalobce prováděl změny, rozšíření i nová díla, a to v rozsahu nejméně 50% původně sjednaného objemu prací. Dále poukazuje na disproporci mezi smluvními pokutami pro objednatele a pro zhotovitele, kdy namítá evidentní rozpor dohody účastníků o výši smluvní pokuty s dobrými mravy. Ujednáním 0,3% proti 0,1% je založeno nerovné postavení účastníků, což je v rozporu se zásadami poctivého obchodního styku. Sjednaná smluvní pokuta ve výši 0,3% z ceny díla za každý započatý den prodlení by znamenala postih ve výši 100% ceny díla za rok, tedy obdobně lichvářský úrok a dle jeho názoru není možné argumentovat výši smluvní pokuty jako kritériem veřejné soutěže. Uvádí, že žalobce neuplatňuje smluvní pokutu jako zajišťovací institut, ale jako postih za dle jeho názoru liknavé odstraňování vad. S odkazem na judikaturu namítá nepřiměřenost výše smluvní pokuty a že okresní soud nezvážil všechny rozhodné okolnosti případu vedoucí k použití ust. § 3 odst. 1 obč. zák..

Pokud jde o smluvní pokutu za prodlení s odstraňováním vad požadovanou žalobcem ve výši 6.494.000,- Kč dle protokolu ze dne 18.7.2001 bod 1, 2 a 3, 4 a reklamačním dopisem ze dne 23.1.2002, pak připomíná závěry znalce především s ohledem na nedostatečnou projektovou dokumentaci. Opětovně upozorňuje na to, že žalobce prodloužení termínu odstranění vad odsouhlasil. Dále namítá, že okresní soud vůbec nezohlednil námitku žalovaného o zániku případné části nároku na smluvní pokutu, když žalobce započtl již v minulosti část pozastávky ceny díla ve výši 1.921.253,- Kč na takovou smluvní pokutu a do této části byla žaloba nedůvodná bez dalšího. Vytýká okresnímu soudu, že se vůbec nezabýval tvrzením žalované o neplatnosti smlouvy o dílo včetně dodatků pro rozpor s ust. § 70 zák. č. 199/1994 Sb., o zadávání veřejných zakázek v rozhodném znění, když hodnota víceprací a dodatku č. 1 přesáhla hodnotu 50% původní ceny veřejné zakázky a hodnota dodatků byla vyšší než 2,5 mil. Kč. Navrhuje, aby odvolací soud změnil rozsudek okresního soudu a žalobu v odvoláním napadené části zamítl, požaduje náklady řízení za právní zastoupení podle vyhl.č. 484/2000 Sb. a dále 19% DPH před soudy obou stupňů a dále náhradu za zaplacený soudní poplatek z odvolání.

Krajský soud přezkoumal rozsudek okresního soudu včetně předcházejícího řízení a shledal, že okresní soud věc po skutkové i právní stránce správně hodnotil, proto odvolací soud odkazuje na výsledky dokazování provedeného okresním soudem, ze kterých vychází ve svém rozhodnutí. Okresní soud účastníky řádně poučil podle ust. § 119a o.s.ř., že veškeré relevantní skutečnosti musí tvrdit a důkazy k nim navrhopvat před rozhodnutím, takže se v odvolacím řízení uplatní zásada neúplné apelace z ust. § 205a o.s.ř.

Odvolací soud shledal odvolání obou stran nedůvodným.

Z dokazování provedeného okresním soudem má i odvolací soud za prokázáno, že mezi účastníky byla dne 10.5.2000 uzavřena smlouva o dílo, jejímž předmětem bylo provedení splaškové kanalizace a přípojky v Chrastavě. Účastníci smlouvy sjednaly počátek provádění díla na den 2.6.2000 a jeho dokončení na 2.10.2000. Sjednali, že o provádění díla vede zhotovitel stavební deník s tím, že změny předmětu díla vyžadují podpisy obou stran. Účastníci smlouvy dojednali, že o předání díla bude sepsán zápis o převzetí díla a pro případ porušení smlouvy domluvili sankce v podobě smluvní pokuty jednak za prodlení z provedení díla ve výši 0,3% z ceny díla z každý den prodlení, jednak za prodlení s odstraňováním vad či nedodělků zjištěných prohlídkou nebo v záruční době s výší smluvní pokuty 1.000,- Kč za každou vadu a den prodlení. Při porušení povinnosti ze strany objednatele prodlení se zaplacením díla byla sjednána smluvní pokuta ve výši 1% denně z dlužné částky.

Smluvní strany uzavřely ke smlouvě dodatek č. 1 dne 31.10.2000, který měnil článek 2, 4, 5 a 6 smlouvy o dílo. Jeho předmětem byla 3 samostatná díla označená 1) jako místní komunikace Revoluční - chodník, 2) dešťová kanalizace Revoluční (v původní smlouvě byla odvodnění) a 3) odvodnění Liberecké ulice Chrastava, k tomu odpovídající navýšení původní ceny díla sjednané ve smlouvě o dílo v částce 11.015.015,- Kč, celkem na částku 15.412.471,- Kč za dílo odvodnění Liberecké ulice se cena navýšila o 2.067.946,- Kč, za provedení dešťové kanalizace Revoluční o 1.299.890,- Kč a místní komunikace - chodník

v Revoluční o 1.029.890,- Kč. K provedení těchto jednotlivých děl byly stanoveny termíny pro dokončení, a to odvodnění Liberecké do 30.6.2001, dešťová kanalizace v Revoluční do 30.11.2000 a chodník v Revoluční do 31.12.2000. Z těchto sjednaných cen díla a termínu dokončení vycházel žalobce při výpočtu prodlení za provedení díla.

Z protokolu o předání díla ze dne 18.7.2001 zjistil okresní soud správně, že dílo žalobcem předané dne 18.7.2001 mělo vady, které byly žalobcem vytčeny a stanoveny termíny jejich odstranění včetně sankcí pro případ prodlení s jejím odstraněním. Čtyři z vad a nedodělků zjištěných předávacím protokolem ze dne 18.7.2001 měly být odstraněny do 31.7.2001 (tyto vady jsou přesně popsány v citovaném protokolu a rozepisuje je i okresní soud), další čtyři vady a nedodělků do 31.10.2001 (opět okresním soudem provedený popis) podle předávacího protokolu. Další dvě zjištěné vady a nedodělků byly vytknuty reklamačním dopisem ze 23.1.2002, kde se u povrchové komunikace rozevírá spára mezi původní a novou povrchovou úpravou a oprava povrchové úpravy komunikace, měly být odstraněny do 23.3.2002. Všechny nedodělků byly odstraněny až k 4.8.2003 jak plyne z protokolu o odstranění vad a nedodělků ze dne 4.8.2003. Zatímco u pozdního odstranění vad a nedodělků okresní soud při výpočtu smluvní pokuty vycházel přesně z dojednaných termínů, v případě nároku na zaplacení smluvní pokuty za pozdní předání díla dle původní smlouvy o dílo ze dne 10.5.2000 okresní soud vyšel ze znaleckého posudku, který určil maximální dobu provedení díla do 40 dnů od původního termínu, tedy do 18.7.2001. Při stanovení tohoto termínu (o kterém sám znalec připustil, že nemůže být exaktně určen) vycházel znalec ze závěru, že zhotovitel měl k dispozici pouze projektovou dokumentaci pro účely vydání stavebního povolení a tento rozsah byl dostatečný právě pouze pro výběrové řízení, pro zhotovení díla by byla na místě realizační projektová dokumentace, kterou by měl opatřit objednatel. Znalec zdůraznil, že provádění díla komplikovaly vícepráce, které se objevovaly už v průběhu jeho zhotovování, a byly ze strany objednatele vznášeny zápisy do stavebních deníků až poté, co dílo již mělo být dokončeno. Poukázal i na investorovu nepřipravenost, pokud šlo o zaměření podzemních inženýrských sítí, které mělo na prodlení rovněž vliv. Znalec nicméně stanovil, že maximální doba potřebná pro provedení díla včetně požadavků objednatele na vícepráce byla doba do 30. června 2001 a uzavřel, že důvody prodlení byly na obou stranách.

V posuzované věci jde o hodnocení oprávněnosti žalobce požadovat smluvní pokutu dle ujednání vyplývajících z předmětné smlouvy o dílo uzavřené dne 10.5.2000, a to podle ust. § 536 a následující obch. zák., vztahujících se i na dodatek smlouvy ze dne 31.10.2000. Vzhledem k tomu, že smlouva o dílo byla uzavřena na straně žalobce jako samosprávnou jednotkou v rámci zabezpečování veřejných potřeb a žalovaným jako podnikatelem při jeho podnikatelské činnosti jde o závazkový vztah dle ustanovení § 261 odst. 1 a § 261 odst. 2 a je tedy absolutním obchodem. Na smlouvu o dílo uzavřenou mezi účastníky řízení, která je závazkovým vztahem, je třeba proto aplikovat ustanovení obchodního zákoníku, včetně sankcí vyplývajících z porušení smlouvy. Jednou z nich je právě smluvní pokuta, jako zajišťovací prostředek směřující k zabezpečení řádného plnění povinností vyplývajících z uzavřeného smluvního vztahu, plnící tuto funkci hrozbou majetkové sankce pro případ porušení povinnosti (nebo i jiných smluvních ujednání). Základní úprava i pro obchodní závazkové vztahy obsažena v ust. § 544 a 545 obč. zák. Obchodní zákoník v ust. § 300 - 302 obsahuje pouze některá odchylná ustanovení, která se uplatní v obchodních vztazích, přičemž tato

úprava má dispozitivní povahu a strany se od ní mohou odchýlit. Občanskoprávní úprava v ust. § 545 odst. 3, podle které není-li jiná dohoda, není dlužník povinen smluvní pokutu zaplatit, jestliže porušení povinnosti nezavinil, se však s ohledem na ust. § 374 neuplatní, dlužník se nemůže liberovat, tj. prokazovat, že porušení zajištěné povinnosti nezavinil (§ 300 obch. zák. platného v době uzavření smlouvy o dílo).

Podle ust. § 301 obch. zák. však soud může nepřiměřeně vysokou smluvní pokutu snížit s přihlédnutím k hodnotě a významu zajišťované povinnosti, a to až do výše škody vzniklé porušením povinnosti. Moderace smluvní pokuty dohodnuté písemně ve smlouvě o dílo se žalovaný domáhá zejména s poukazem na okolnosti provádění díla zejména na komplikace při stavbě vyvolané a zjišťované v průběhu prací (tedy vícepracemi, z jejichž uskutečnění by ani smluvené dílo nemohlo být dodáno bez vad).

V souladu se stávající judikaturou Nejvyššího soudu, závěr o tom, zda je sjednána nepřiměřeně vysoká smluvní pokuta, je věcí volného uvážení soudu. Posouzení otázky nepřiměřenosti smluvní pokuty závisí na okolnostech konkrétního případu, zejména na důvodech, které ke sjednání posuzované výše smluvní pokuty vedly. Na výsledku tohoto posouzení závisí, zda soud použije svého moderačního práva či nikoli. Přiměřenost výše smluvní pokuty je třeba posoudit individuálně, takže i smluvní pokutu sjednanou ve formě úroku převyšujícího i vícenásobně 100% hodnoty zajišťované pohledávky lze považovat za přiměřenou a tedy i v souladu s dobrými mravy (usnesení NSČR sp.zn. 23Cdo 4784/2008), neboť celková výše smluvní pokuty závisí rovněž na době prodlení se splněním smluvní povinnosti. Tak je tomu i v dané věci, kdy zejména v důsledku dlouhodobého prodlení žalovaného s odstraněním vad předaného díla smluvní pokuta narostla.

V posuzované věci okresní soud nepřistoupil k moderaci smluvní pokuty se závěrem, že by snížením smluvní pokuty zasáhl do podmínek veřejné soutěže, na jejímž základě získal žalovaný objednávku od žalobce, námitka žalovaného, že při posuzování výše smluvní pokuty nelze podmínkami veřejné soutěže argumentovat, není důvodná. Odvolací soud se ztotožňuje v tomto směru s rozhodnutím Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže (VZ)/S15/04-151/1372/04-Va, podle kterého i výše smluvní pokuty je jedním z hodnocených kritérií preferovaných zadavatelem, podle kterých vybírá z nabídek uchazečů. U veřejných stavebních zakázek je kritérium výše smluvní pokuty za nedodržení termínu dokončení díla běžným a často používaným kritériem, které ovlivňuje výběr zadavatele. Navíc je rozhodný i fakt, že výši smluvní pokuty navrhuje ve své nabídce zadavateli uchazeč. V případě, že nabídka uchazeče, který nabídl vysokou smluvní pokutu nebo pokutu, která se svou výší liší od té sjednané smluvní pokuty na straně zadavatele (je nižší) je platně sjednanou smluvní pokutou, neboť je věcí samotného uchazeče, aby zajistil splnění všech částí své nabídky. Z tohoto pohledu není ani sjednaná výše smluvní pokuty pro zhotovitele, která je v disproporci se smluvní pokutou pro případ porušení povinností ze strany zadavatele, není v rozporu s dobrými mravy právě s ohledem na návrh samotného zhotovitele, zahrnutý do podmínek veřejné soutěže.

Okresní soud při výpočtu majetkové sankce vycházel z termínu dokončení díla určeného znalcem k 30.6.2001 od tohoto data okresní soud přesně účtoval prodlení s dodáním díla předaného

dne 18.7.2001, tedy v trvání 17 dní. U penále za prodlení s odstraněním vad a nedodělků vyšel z dat jak je uvedl žalobce v dopise ze dne 18.6.2003 – jeho obsah účastníci nezpochybnili. Výpočet prodlení je přezkoumatelný, odpovídá délce prodlení. Odpovídá i okolnostem případu, kdy se obě strany přičinily o problémy při realizaci stavby. Námitkou, že výpočet sankce okresním soudem je nepřezkoumatelný, neshledává odvolací soud za patřičnou.

Ani další námitky žalovaného týkající se aplikace zák. č. 199/1994 Sb. o zadávání veřejných zakázek nejsou důvodné. Je pravda, že v posuzované věci byla veřejná soutěž vyhlášena pouze na základní smlouvu o dílo uzavřenou mezi oběma stranami dne 10.5.2000 s předmětem „Splašková kanalizace a přípojky Chrastava“, avšak průběh prací si vyžádal sjednání dodatku č. 1 ke smlouvě, zahrnujícího další 3 smlouvy o dílo se samostatnými termíny plnění, kterými byl rozšířen předmět smlouvy o dílo. Změny ve smlouvě však musí k tomu, aby mohly být neplatné být v rozporu s podmínkami obchodní veřejné soutěže, což v daném případě nelze dovodit. Tyto změny byly nutné, neboť provedení těchto prací bylo nezbytné pro kvalitní plnění celkového díla, a jejich potřeba se objevovala v průběhu prováděných prací. Jiná otázka je, že žalovaný sám zanedbal možnost před podpisem dodatku posunout celkový termín ukončení díla dle původní smlouvy, jak připomínal žalobce, což sám žalovaný v odvolání potvrzuje. Námitka žalovaného, že byl termín předání prováděného díla smluvně prodloužen není důkazně podložena.

V neposlední řadě je třeba uvést, že existenci dodatků k původní smlouvě o dílo si v průběhu realizace veřejné zakázky vynutilo zjištění dodatečných závad a nedostatků (zejména neznalost podzemních inženýrských sítí a jejich zastaralost, nedostatek realizační projektové dokumentace, atd.), které bránily realizaci předmětu smlouvy o dílo a potřeba rychlého řešení vyžadovala i návaznost jednotlivých pracovních úkonů v rámci zadané veřejné zakázky. V zájmu toho, aby byla veřejná zakázka úspěšně dokončena subjektem, který znal specializované problémy spojené s veřejnou zakázkou, nemusel zadavatel při uzavírání dodatku č. 1 k původní smlouvě z objektivních důvodů vyhlašovat novou veřejnou zakázku (R-VZ-S186/03-153/69/04-VAR). Důvodný není ani odkaz žalovaného na neplatnost uzavřené smlouvy o dílo z důvodu, že vícepráce provedené na základě dodatku ke smlouvě o dílo představovali více než 50% původní zakázky. Je skutečností, že původní zakázka a cena díla podle původní smlouvy o dílo představovala částku 11.015.015,- Kč, zatímco předmětem dodatku byly vícepráce v celkové výši 4.397.471,- Kč, takže cena víceprací nedosáhla poloviny hodnoty veřejné zakázky a navíc praxe připustila i daleko vyšší překročení ceny původní zakázky.

Důvodná není ani námitka žalovaného, že nebyl v prodlení s plněním díla ani v prodlení s odstraňováním vad díla, neboť opak vyplývá z důkazů provedených okresním soudem. Námitka, že dohoda o výši smluvní pokuty je v rozporu s dobrými mravy také proto, že žalobce dílo převzal a užíval je bez omezení, není rovněž důvodná. Převzetí díla nespádá vždy v jedno s jeho řádným ukončením. Jestliže má provedené dílo vady (byť nebránící jeho užívání) není ve smyslu ust. § 554 obch. zák. řádně ukončeno, a to ani pokud jej objednatel převezme RNS 32 Odo 1326/2006, 32 Odo 1751/2006).

Ze všech výše uvedených důvodů neshledal krajský soud odvolání žalovaného důvodným.

Rovněž odvolání žalobce neshledal odvolací soud za důvodné. Okresní soud podrobně vysvětlil, s odkazem na termín možného dokončení díla žalovaným, určený znaleckým posudkem, při prodlení s prováděním díla, na kterém se podílel i žalobce (neznalost inženýrských sítí, nedostatek realizační dokumentace), jakým způsobem dospěl k výši přiznaných smluvních pokut. Přesně specifikované termíny předání díla určené ve smlouvě nebylo možné dodržet pro odstraňování komplikací znemožňujících řádný postup díla. Vrácení přeplatku 2.500.000,--Kč nebylo předmětem žaloby, ostatně stejně jako nebyl ze strany žalovaného uplatněn požadavek na vrácení pozastávky, namítaný v odvolání, a to ani formou započtení.

Z výše uvedených důvodů proto odvolací soud rozsudek okresního soudu jako věcně správný potvrdil dle ust. § 219 o.s.ř. a to včetně výroku o náhradě nákladů řízení vzniklých v tomto řízení státu, neboť má oporu v ust. § 148 odst. 1 o.s.ř..

Co do výroku o náhradě nákladů řízení ve vztahu mezi účastníky odvolací soud shledal, že ačkoli úspěch žalovaného představuje 18%, je nepatrný vzhledem k předmětu řízení a zejména pak vzhledem k okolnostem případu, kdy na prodlení s provedením díla a tedy vzniku sporu se podílely oba účastníci. Proto odvolací soud rozhodl tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení před okresním i odvolacím soudem (ust. § 142 odst. 2 o.s.ř.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku není odvolání ani dovolání přípustné. Dovolání je přípustné do dvou měsíců od doručení rozsudku prostřednictvím Okresnímu soudu v Liberci k Nejvyššímu soudu ČR v Brně, pokud NS shledá, že se jedná o rozhodnutí zásadního právního významu.

V Liberci dne 30. září 2010

Za správnost vyhotovení:
Aneta Čurdová

JUDr. Milada Sedláčková, v. r.
předsedkyně senátu